

Zarządzenie nr 72/2018
Rektora Podhalańskiej Państwowej
Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Targu
z dnia 5 grudnia 2018 r.

w sprawie zasad wykorzystywania w procesie pracy substancji chemicznych, ich magazynowania, składowania oraz przechowywania na terenie Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Targu

Na podstawie art. 23 ust.1, art. 51 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668) oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.) zarządzam, co następuje:

§ 1

Wprowadza się zasady wykorzystywania w procesie pracy substancji chemicznych, ich magazynowania, składowania oraz przechowywania na terenie Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Targu, które stanowią **załącznik nr 1** do niniejszego Zarządzenia.

§ 2

Kierownicy jednostek organizacyjnych PPWSZ w Nowym Targu (osoby zajmujące w zakładzie pracy stanowiska kierownicze), w których stosuje się substancje chemiczne, zobowiązani są do organizowania pracy w sposób zgodny z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy, a w szczególności do:

- a. posiadania aktualnego spisu substancji chemicznych wykorzystywanych w procesie pracy;
- b. posiadania kart charakterystyki substancji chemicznych wykorzystywanych w procesie pracy;
- c. zapewnienia stosowania otrzymanych od pracodawcy środków bezpieczeństwa, w tym odzieży roboczej, obuwia roboczego oraz środków ochrony zbiorowej i indywidualnej;
- d. zapoznania pracowników z wynikami oceny ryzyka zawodowego oraz zasadami bezpieczeństwa opisanymi w kartach charakterystyki substancji chemicznych wykorzystywanych w procesie pracy;
- e. zapewnienia odbioru odpadów chemicznych, substancji chemicznych, których termin przydatności minął, przez wyspecjalizowaną do tego celu firmę.

§ 3

1. Jeżeli w środowisku pracy występuje narażenie na czynniki chemiczne szkodliwe dla zdrowia, Kierownicy jednostek organizacyjnych PPWSZ w Nowym Targu (osoby zajmujące w zakładzie pracy stanowiska kierownicze) zobowiązani są do przeprowadzenia pomiarów stężeń czynników chemicznych na stanowiskach pracy. Kopię wyników pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy należy przekazać Głównemu Specjaliście ds. BHP PPWSZ w Nowym Targu.
2. Jeżeli w środowisku pracy występuje narażenie na czynniki rakotwórcze lub mutagenne, Kierownicy jednostek organizacyjnych PPWSZ w Nowym Targu (osoby zajmujące w zakładzie pracy stanowiska kierownicze) zobowiązani są do przekazania Głównemu Specjaliście ds. BHP PPWSZ w Nowym Targu informacji o tych czynnikach, w terminie do dnia 31 grudnia każdego roku.

§ 4

Zobowiązuję Kierowników jednostek organizacyjnych PPWSZ w Nowym Targu (osoby zajmujące w zakładzie pracy stanowiska kierownicze) do przestrzegania zasad, o których mowa w § 1 niniejszego Zarządzenia oraz zapoznania podległych pracowników z treścią tych zasad.

§ 5

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

REKTOR

ks. dr hab. Stanisław Gulak, prof. nadzw.

ZASADY WYKORZYSTYWANIA W PROCESIE PRACY SUBSTANCJI CHEMICZNYCH, ICH MAGAZYNOWANIA, SKŁADOWANIA ORAZ PRZECHOWYWANIA NA TERENIE PPWSZ W NOWYM TARGU

CEL INSTRUKCJI

Celem wprowadzenia niniejszej instrukcji jest zapobieganie zagrożeniom stwarzanym przez substancje chemiczne i ich mieszaniny zaklasyfikowane jako niebezpieczne lub stwarzające zagrożenie – zwane dalej niebezpiecznymi środkami chemicznymi, wykorzystywane w procesie pracy w Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nowym Targu w laboratoriach i pracowniach oraz przy pracach technicznych i porządkowych, a także określenie zasad ich magazynowania, składowania i przechowywania.

Definicje:

1. **Środki Chemiczne:** substancje chemiczne i ich mieszaniny (dawniej: preparaty) wykorzystywane w procesie pracy przez pracowników.
2. **Niebezpieczne środki chemiczne:** środki chemiczne zaklasyfikowane do co najmniej jednej z kategorii wymienionych poniżej:

Zagrożenia dla zdrowia			
			
toksyczność ostra kat. 1, 2, 3	- działanie żrące na skórę - poważne uszkodzenie oczu	- działanie drażniące na skórę/oczy - działanie uczulające na skórę - toksyczność ostra kat. 4 - działanie toksyczne na narządy docelowe, narażenie jednorazowe kat. 3	- rakotwórczość - działanie mutagenne - działanie szkodliwe na rozrodczość - działanie uczulające na drogi oddechowe - działanie toksyczne na narządy docelowe kat. 1, 2 - zagrożenie spowodowane aspiracją
Zagrożenia fizyczne			
			
wybuchowe	- łatwopalne - samoreaktywne - piroforyczne - nadtlenki organiczne - samonagrzewające się - uwalniające gazy w kontakcie z wodą		utleniające

	
▪ działające korodująco na metale	▪ gazy pod ciśnieniem
Zagrożenie dla środowiska	
	
▪ ostre zagrożenie dla środowiska wodnego kat. 1 ▪ przewlekłe zagrożenie dla środowiska wodnego kat. 1, 2	▪ zagrożenie dla warstwy ozonowej kat. 1

3. Środki bezpieczeństwa:

- **środki ochrony zbiorowej:** urządzenia i środki techniczne przeznaczone do jednoczesnej ochrony grupy ludzi, np. urządzenia wentylacyjne, ekrany, bariery, etc.;
- **środki ochrony indywidualnej:** środki noszone lub trzymane przez pracownika w celu jego ochrony przed zagrożeniami, np. maska, rękawice, fartuch, etc.;
- **środki organizacyjne:** inna niż standardowa organizacja pracy, np. praca w dwie osoby, etc.

4. **Czynniki chemiczne w środowisku pracy:** substancje chemiczne i pyły szkodliwe dla zdrowia, tzn. toksyczne, szkodliwe, żrące, drażniące, uczulające, wykorzystywane w procesie pracy przez pracowników.

5. **Narażenie inhalacyjne na czynnik chemiczny:** obecność czynnika chemicznego w powietrzu w obrębie strefy oddychania pracownika.

6. **Prace w kontakcie z czynnikiem chemicznym:** prace, przy których występuje możliwość narażenia inhalacyjnego i/lub bezpośredniego działania czynnika chemicznego na skórę, bez względu na stężenie czynnika chemicznego w powietrzu i stosowane środki ochrony zbiorowej i indywidualnej.

7. **Prace szczególnie niebezpieczne:** prace przy stosowaniu niebezpiecznych środków chemicznych.

8. **Środki toksyczne:** substancje i mieszaniny klasyfikowane jako (bardzo) toksyczne, albo wykazujące toksyczność ostrą kat. 1, 2 lub 3, albo wykazujące toksyczność na narządy docelowe kat. 1.

9. **Substancje chemiczne i ich mieszaniny o działaniu rakotwórczym lub mutagennym:**

- substancje chemiczne spełniające kryteria klasyfikacji jako rakotwórcze lub mutagenne kategorii 1A lub 1B zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniającym i uchylającym dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz. Urz. UE L 353 z 31.12.2008, str. 1);
- mieszaniny zawierające substancje wymienione w pkt 1 w stężeniach powodujących spełnienie kryteriów klasyfikacji mieszaniny jako rakotwórczej lub mutagennej kategorii 1A lub 1B zgodnie z rozporządzeniem, o którym mowa wyżej;
- czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia, o którym mowa wyżej.

10. **Karta charakterystyki niebezpiecznego środka chemicznego:** dokument zawierający zbiór informacji kluczowych dla bezpieczeństwa, w szczególności o stwarzanych zagrożeniach, zasadach bezpiecznego stosowania, przechowywania, postępowania w sytuacjach awaryjnych, a także scenariusze narażenia przy stosowaniu przemysłowym i konsumenckim.

11. **Dokumentacja oceny ryzyka zawodowego (dokumentacja ORZ):** zbiór dokumentów sporządzonych przez osobę kierującą pracownikami w skład dokumentacji ORZ wchodzi spisy i informacje niżej wymienione (m. in.):

- a) aktualny spis stosowanych środków chemicznych wraz z informacją o stwarzanych zagrożeniach;
- b) informacja o poziomie ryzyka, obejmująca informację o skutkach zdrowotnych wypadku lub zachorowania oraz o prawdopodobieństwie takiego zdarzenia przy istniejących środkach bezpieczeństwa;
- c) informacja o zasadach ochrony przed zagrożeniami, obejmująca informacje o wprowadzonych środkach ochrony zbiorowej i indywidualnej oraz środkach organizacyjnych.

1. Organizacja prac przy stosowaniu niebezpiecznych środków chemicznych:

1.1. Warunki nabywania niebezpiecznych środków chemicznych:

1. Niebezpieczne środki chemiczne mogą być stosowane wyłącznie wtedy, gdy zastosowanie środka nieklasyfikowanego jako niebezpieczny lub stwarzający zagrożenie byłoby nieskuteczne. Osoba kierująca pracownikami jest zobowiązana przeprowadzić odpowiednie rozeznanie środków chemicznych dostępnych na rynku.
2. Użytkownik niebezpiecznego środka chemicznego jest zobowiązany posiadać aktualną kartę charakterystyki, sporządzoną przez dostawcę tego środka na rynek polski, udostępnioną bezpośrednio przez dostawcę lub za pośrednictwem dystrybutora.
3. Należy nabywać tylko takie ilości niebezpiecznych środków chemicznych, jakie są niezbędne do zapewnienia ciągłości prac.
4. Osoby kierujące pracownikami są zobowiązane do ograniczania ryzyka poprzez wprowadzanie środków zapewniających ochronę zdrowia i życia osób, z zachowaniem następującej hierarchii:
 - a) likwidowanie zagrożenia u źródeł ich powstawania;
 - b) zastępowanie niebezpiecznych procesów, urządzeń i materiałów – bezpiecznymi lub mniej niebezpiecznymi;
 - c) priorytetowe stosowanie środków ochrony zbiorowej przed środkami ochrony indywidualnej;
 - d) wprowadzenie środków organizacyjnych, w tym instrukcji bezpieczeństwa dot. obsługi maszyn i urządzeń;
 - e) przy projektowaniu i organizowaniu stanowisk pracy – uwzględnienie zmniejszenia uciążliwości pracy (w szczególności pracy w pozycji stojącej lub wymuszonej) oraz możliwości pracownika,
 - f) szkolenia pracowników według programów uwzględniających stosowanie określonych niebezpiecznych środków chemicznych, w tym środków rakotwórczych i mutagennych.

1.2. Warunki stosowania i przechowywania poza magazynami niebezpiecznych środków chemicznych

1. Pracodawca może powierzyć wykonywanie prac tylko pracownikom legitymującym się aktualnym zaświadczeniem lekarskim o braku przeciwwskazań zdrowotnych do zatrudniania na danym stanowisku pracy oraz odpowiednio poinstruowanym.
2. W przypadku konieczności stosowania i przechowywania niebezpiecznych środków chemicznych, osoba kierująca pracownikami jest zobowiązana:
 - a) posiadać aktualny spis stosowanych niebezpiecznych środków chemicznych;
 - b) posiadać na stanowisku pracy aktualne karty charakterystyki niebezpiecznych środków chemicznych i przestrzegać ich zapisów;
 - c) zapoznać podległych pracowników z informacją o zagrożeniach na stanowisku pracy, kartami charakterystyki niebezpiecznych środków chemicznych wykorzystywanych w procesie pracy, stosowanych środkach ochrony przed zagrożeniami, etc.

1.3. Stanowiskowe instrukcje, procedury i regulaminy porządkowe

1. Jeżeli niniejsza instrukcja ogólna nie jest wystarczająca do zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa osób, osoba kierująca pracownikami jest zobowiązana opracować stanowiskowe instrukcje bezpieczeństwa, które w sposób zrozumiały określają:

- a) czynności, które należy wykonać przed rozpoczęciem danej pracy,
 - b) zasady i sposoby bezpiecznego wykonywania pracy, w tym kolejność wykonywania zadań, etc.
 - c) czynności do wykonania po zakończeniu pracy,
 - d) procedury zbierania rozlanych / rozsypanych chemikaliów i usuwania odpadów chemicznych,
 - e) zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych stwarzających zagrożenia dla życia lub zdrowia pracowników, obejmujące także zasady meldowania się.
2. Jeżeli w miejscach występowania niebezpiecznych środków chemicznych, zwłaszcza w laboratorium chemicznym, przebywają studenci, osoby z różnych jednostek organizacyjnych lub osoby spoza PPWSZ w Nowym Targu, osoba kierująca pracownikami lub odpowiedzialna np. za laboratorium, powinna sporządzić regulamin porządkowy, określający zasady korzystania z pomieszczenia lub miejsca.

1.4. *Miejsca stosowania niebezpiecznych środków chemicznych i magazyny podręczne*

1. Pomieszczenia przebywania osób nie mogą być zamykane w sposób uniemożliwiający wyjście z pomieszczenia bez użycia klucza.
2. W pomieszczeniach zamykanych na zamki należy zapewnić możliwość powiadamiania pracowników o niebezpieczeństwie grożącym z zewnątrz przez osoby nie posiadające klucza.
3. Miejsca stosowania niebezpiecznych środków chemicznych należy wyposażać w apteczki pierwszej pomocy lub zapewnić łatwy dostęp do nich.
4. W pomieszczenia, w którym odbywa się praca przy użyciu środków toksycznych, powinna znajdować się co najmniej jedna umywalka do rąk z ciepłą wodą, odpowiednio oznakowana. Przy braku umywalki w pomieszczeniu należy wyznaczyć inną umywalkę, w której pracownik może umyć ręce natychmiast po zdjęciu rękawic ochronnych w wyjściu z pomieszczenia.
5. Niebezpieczne środki chemiczne można przechowywać tylko w miejscach przeznaczonych do tego celu i odpowiednio oznakowanych.

1.5. *Zasady dotyczące pojemników z niebezpiecznymi środkami chemicznymi*

1. Opakowania środków chemicznych, w tym pojemniki, muszą być oznakowane w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację ich zawartości.
2. Opakowania środków chemicznych muszą zabezpieczać użytkownika przed ich szkodliwym działaniem, pożarem lub wybuchem.
3. Zalecane jest przechowywanie niebezpiecznych środków chemicznych w opakowaniach oryginalnych, wyposażonych w etykietę sporządzoną przez producenta.
4. Odstąpienie od wymogów wymienionych w ppkt. 3. jest możliwe w przypadku pojemników roboczych służących przez krótki czas lub gdy zawartość ulega częstym zmianom. Należy wówczas sporządzić pisemne procedury dotyczące oznakowania i oczyszczania takich pojemników, uwzględniające zasady wymienione w ppkt. 1 i 2.

1.6. *Miejsca przechowywania odzieży i środków ochrony indywidualnej*

1. Odzież wierzchnia powinna być przechowywana w sposób zapobiegający zanieczyszczeniu przez środki chemiczne, tzn. poza miejscem stosowania środków chemicznych lub w zamkniętej szafie i bez kontaktu z odzieżą roboczą / ochronną.
2. Ogólnodostępne środki ochrony indywidualnej, np. jednorazowe, powinny być umiejscowione w miejscu widocznym, oznakowanym za pomocą piktogramów wskazujących na rodzaj środka lub opisów słownych.
3. Przydzielone danemu pracownikowi środki ochrony indywidualnej wielokrotnego użytku powinny być opisane w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację użytkownika.
4. Środki ochrony indywidualnej nie mogą być przechowywane w miejscach narażających je na zanieczyszczenie środkami chemicznymi czy zabrudzenie.

2. Szczegółowe zasady bezpieczeństwa przy stosowaniu niebezpiecznych środków chemicznych

1.1. Ogólne środki i zasady bezpieczeństwa

1. Każdy pracownik jest zobowiązany stosować środki ochrony zbiorowej oraz indywidualnej znajdujące się na stanowisku pracy.
2. Niebezpieczne środki chemiczne należy przenosić w naczyniach zamkniętych. Środki w naczyniach szklanych należy przenosić w sposób zapobiegający rozbiciu naczynia (np. po włożeniu do plastikowego wiadra / pojemnika).
3. Wszelkie wycieki, rozlaną ciecz (nawet wodę) czy rozsypaną substancję stałą należy usuwać bezzwłocznie – zgodnie z instrukcją stanowiskową.
4. Czyściwa i papierowe ręczniki zanieczyszczone niebezpiecznymi środkami chemicznymi albo wydzielające uciążliwe zapachy należy przechowywać w zamkniętych naczyniach z materiału niepalnego oraz co najmniej raz na dobę usuwać ze stanowiska pracy.
5. Nie wolno przechowywać niebezpiecznych środków chemicznych w pojemnikach po środkach spożywczych.
6. Nie wolno stwarzać zagrożenia wypadkowego, w szczególności przez zastawianie przejść i dojść, pozostawianie kabli na przejściach, otwartych drzwi szafek, otwartych szuflad, zanieczyszczeń na blatach i podłogach.
7. Po zakończeniu pracy miejsce jej wykonywania należy uprzątnąć, pozostawiając w stanie nie stwarzającym zagrożeń.

1.2. Zasady bezpieczeństwa przy stosowaniu środków łatwopalnych

1. Przy stosowaniu środków łatwopalnych nie wolno używać otwartego ognia.
2. Pojemników ze środkami łatwopalnymi nie wolno narażać na ogrzanie, np. w wyniku nasłonecznienia.

1.3. Zasady bezpieczeństwa przy stosowaniu środków niebezpiecznych dla oczu i skóry

1. Przy prowadzeniu prac stwarzających ryzyko zachłapania oczu środkiem niebezpiecznym dla oczu i skóry należy stosować szczelne gogle lub osłonę całej twarzy.
2. Przy prowadzeniu prac stwarzających ryzyko polania rąk lub innych części ciała środkiem niebezpiecznym dla oczu i skóry należy stosować certyfikowane rękawice, fartuchy i obuwie ochronne.
3. Operowanie substancjami żrącymi, w szczególności ich przelewanie i przesypywanie, należy wykonywać w ustalonym miejscu, na przygotowanej do tego celu tacy.

1.4. Prace przy stosowaniu środków toksycznych

1. Prace ze środkami toksycznymi należy wykonywać w rękawicach ochronnych.
2. Rękami w rękawicach nie wolno dotykać klamek drzwi i okien.
3. Przed wyjściem z pomieszczenia, w którym odbywa się praca przy użyciu substancji toksycznych, należy zdjąć rękawice i umyć ręce.
4. Prace, przy których w wyniku awarii mogą wydzielać się substancje toksyczne, mogą być wykonywane wyłącznie w pomieszczeniach i miejscach, w których zapewniono odpowiednią wentylację oraz zorganizowano punkt pierwszej pomocy.

1.5. Stosowanie substancji / mieszanin o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

1. Osoba kierująca pracami przy stosowaniu substancji / mieszanin o działaniu rakotwórczym lub mutagennym jest zobowiązana do prowadzenia **rejestru prac w kontakcie z substancjami i mieszaninami o działaniu rakotwórczym i mutagennym**.
2. Jeżeli ocena ryzyka zawodowego wykazała występowanie narażenia na substancje o działaniu rakotwórczym lub mutagennym inhalacyjnego lub przez nieosłoniętą skórę, osoba kierująca

pracami przy stosowaniu substancji / mieszanin o działaniu rakotwórczym lub mutagennym jest zobowiązana do prowadzenia *rejestru prac narażających na substancje i mieszaniny o działaniu rakotwórczym lub mutagennym*.

3. *Rejestry dotyczące danego roku kalendarzowego należy przysyłać do Głównego Specjalisty ds. BHP PPWSZ w Nowym Targu do dnia 31 grudnia każdego roku.*
4. Zapewnić oznaczenie miejsc stwarzających ryzyko narażenia pracowników na czynniki rakotwórcze za pomocą odpowiednich napisów i znaków ostrzegawczych.
5. W celu unikania prac w kontakcie z benzyną jako mieszaniną o działaniu rakotwórczym, należy - w miarę możliwości tankowanie samochodów oraz napełnianie kanistrów wykonywać na stacjach benzynowych, na których czynność tę wykonuje pracownik stacji, zaś baki urządzeń spalinowych napełniać w miejscach dobrze wentylowanych, np. na otwartej przestrzeni, unikając zanieczyszczenia gleby.

3. Magazynowanie i składowanie niebezpiecznych środków chemicznych

1. Miejsca, w których przechowywane są niebezpieczne środki chemiczne powinny spełniać wymagania określone w przepisach techniczno-budowlanych oraz BHP.
2. W miejscach, w których przechowywane są niebezpieczne środki chemiczne nie wolno umieszczać stałych stanowisk pracy (tzn. w wymiarze powyżej 4 godzin w ciągu jednej zmiany roboczej).
3. Przy składowaniu środków chemicznych należy:
 - a) określić dla każdego rodzaju składowanego materiału miejsce, sposób i dopuszczalną wysokość składowania;
 - b) zapewnić, aby masa składowanego ładunku nie przekraczała dopuszczalnego obciążenia urządzeń przeznaczonych do składowania (zalecane jest umieszczenie na półkach lub regałach informacji o dopuszczalnym obciążeniu);
 - c) zapewnić, aby masa składowanego ładunku, łącznie z masą urządzeń przeznaczonych do jego składowania i transportu, nie przekraczała dopuszczalnego obciążenia podłóg i stropów, na których odbywa się składowanie.
4. Sposób składowania niebezpiecznych środków chemicznych powinien uwzględniać zalecenia i specyficzne wymagania określone w kartach charakterystyki, w szczególności zapewniać:
 - a) zachowanie temperatur, wilgotności i ochronę przed nasłonecznieniem – stosownie do rodzaju środków chemicznych i ich właściwości;
 - b) przestrzeganie ograniczeń dotyczących wspólnego składowania;
 - c) przestrzeganie zasad rotacji z zachowaniem dopuszczalnego czasu składowania poszczególnych środków.
5. Regały powinny mieć odpowiednio wytrzymałą i stabilną konstrukcję oraz zabezpieczenia przed ich przewróceniem się.
6. Sposób układania materiałów na regałach i ich zdejmowania nie może stwarzać zagrożeń dla bezpieczeństwa pracowników, w szczególności:
 - a) przedmioty powinny być ustawiane lub układane stabilnie, z uwzględnieniem położenia ich środka ciężkości, tak aby zapobiec ich wywróceniu się lub spadnięciu;
 - b) przedmioty o największej masie powinny być składowane na najniższych półkach regałów;
 - c) szklane naczynia ze środkami niebezpiecznymi powinny być składowane jak najniżej, ale w miejscach nienarażających ich na uderzenie.

4. Postępowanie przy zatruciach i oparzeniach spowodowanych środkami chemicznymi

1. Osoby stosujące środki chemiczne powinny mieć zapewniony łatwy dostęp do apteczki oraz instrukcji o zasadach udzielania pierwszej pomocy.
2. W przypadku narażenia lub kontaktu ze środkiem chemicznym szkodliwym dla zdrowia, jeżeli nie stwarza to bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia lub życia, przed przystąpieniem do udzielania pierwszej pomocy należy przeczytać zalecenia zawarte w karcie charakterystyki substancji / mieszaniny.

3. W przypadku zanieczyszczenia oka środkiem chemicznym, oparzenia chemicznego skóry, wystąpieniem symptomów zatrucia, reakcji alergicznej, itp., poszkodowany powinien otrzymać specjalistyczną pomoc lekarską. Osobę poszkodowaną udającą się do lekarza należy wyposażyć w kartę charakterystyki substancji.
4. W każdym przypadku należy udzielić pierwszej pomocy zgodnie z wytycznymi w karcie charakterystyki substancji.

5. Uwagi końcowe

1. W miejscach pracy z środkami chemicznymi obowiązuje absolutny zakaz spożywania posiłków, picia napojów, a także palenia wyrobów tytoniowych.
2. W razie gdy warunki pracy nie odpowiadają przepisom bezpieczeństwa i higieny pracy i stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia, osoba zagrożona ma prawo powstrzymać się od wykonywania pracy, niezwłocznie zawiadamiając o tym przełożonego.
3. Każda awaria urządzenia lub instalacji winna być niezwłocznie zgłoszona służbom technicznym. Urządzenia niesprawne powinny być wyraźnie oznakowane i zabezpieczone w sposób uniemożliwiający ich uruchomienie.